

Boverket
remiss@boverket.se

Yttrande avseende Boverkets förslag till föreskrifter om tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga i byggnader

Er beteckning: 3680/2021

Beskrivning av ärendet

Boverket föreslår nya föreskrifter om tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga i byggnader.

Författningsförslaget preciserar utformningskraven i 8 kap. 1 § 3 plan- och bygglagen (2010:900) och 3 kap. 4 § plan- och byggförordningen (2011:338) på tillgänglighet och användbarhet samt de tekniska egenskapskraven i 8 kap. 4 § första stycket 8 PBL och 3 kap. 18 § PBF på tillgänglighet och användbarhet.

Förslaget till nya föreskrifter bygger på en ny regelmodell för Boverkets byggregler. Regelmodellen har arbetats fram inom ramen för ett regeringsuppdrag till Boverket att se över bygg- och konstruktionsreglerna.

De nya föreskrifterna föreslås träda i kraft den 1 juli 2024. Samtidigt upphävs motsvarande regler om tillgänglighet och användbarhet i Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd, BBR. Den nya författningen föreslås ha en övergångstid om ett år.

Målet för Boverkets regelarbete är att författningsförslaget ska ha en tydlig struktur där krav ställs på funktion. Författningsförslaget formuleras som teknik- och materialneutrala verifierbara funktionskrav. När föreskrifterna uttrycks som funktionskrav, utan den begränsning som de allmänna rådens normerande roll kan innebära, tydliggörs det att byggherrar har frihet att föreslå egna lösningar som uppfyller föreskrifterna. Därigenom främjas kostnadseffektiva lösningar och nytänkande som på längre sikt kan bidra till att förbättra produktiviteten och pressa byggkostnaderna.

Boverket har inte identifierat någon ökning av produktionskostnader som direkt konsekvens av författningsförslaget. Boverket bedömer att författningsförslaget kommer att få begränsade direkta konsekvenser för tillämpningen jämfört med hur de gällande allmänna råden tillämpas i dag. Direkta kostnadmässiga konsekvenser för berörda aktörer uppstår framför allt till följd av tid för inläring, anpassning av arbetssätt och kompetensutveckling.

Boverket bedömer att författningsförslaget inte kommer att få direkta konsekvenser på byggnaders tillgänglighet och användbarhet. Författningsförslaget innebär i grunden samma krav som i BBR i och med att den övergripande kravnivån i PBL och PBF inte ändras.

Länsstyrelsen Blekinges ställningstagande

Länsstyrelsen Blekinge ställer sig positiv till regelutveckling som leder till kostnadseffektiv och långsiktigt hållbar samhällsplanering som underlättar byggandet av goda bostäder.

Boverkets föreslagna regelmodell handlar om att minska mängden regler, att ta bort allmänna råd och hänvisningar till standarder, att låta det allmänna sätta nivåerna genom funktionskrav samt att lämna åt sektorn att ta fram lösningar och verifieringsmetoder.

Länsstyrelsen Blekinge menar att Boverkets regelmodell öppnar upp för fler tolkningar, vilket innebär en risk för olika tolkningar i olika kommuner. Det ger även möjlighet för oseriösa byggherrar som vill ta genvägar. Detta innebär inte att processen blir effektiv, vilket regelutvecklingen avsågs bidra till.

Länsstyrelsen Blekinge välkomnar en ökad innovation inom byggandet. I vår strävan om hållbart byggande behövs det fler innovativa lösningar. Ambitionen med föreskrifterna är att de ska leda till ökad innovation i branschen genom att byggherrar får frihet att föreslå egna lösningar som uppfyller föreskrifterna. Länsstyrelsen Blekinge ser en risk med att tolkningsfrågor överläts till branschorganisationerna och det är oklart hur denna roll kommer att hanteras.

Länsstyrelsen Blekinge instämmer med Boverket att det är lämpligt att ha funktionsregler för sig och vägledning för sig.

När det handlar om byggregler som rör tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga anser Länsstyrelsen Blekinge att det är olämpligt att regelverket är beroende av tolkningar. En risk är också att funktionskraven kan bli otydliga för oerfarna byggare vilket kan leda till missförstånd och att det begås fel. Det är därför lämpligt att Boverket även tar fram en tillräckligt omfattande vägledning för att underlätta användningen av föreskrifterna.

Vidare när det gäller tolkningen av föreskrifterna ställer det krav på kompetens hos kommunernas handläggare samt byggnadsnämnderna, vilket i sin tur kan leda till längre handläggningstider om det behövs fördjupade kunskaper. Kompetensutveckling av kommunernas handläggare och byggnadsnämnder kan vara speciellt svårt i mindre kommuner med få person- och ekonomiska resurser. Länsstyrelsen Blekinge ser därför en risk att landets kommuner kan komma att göra olika bedömningar.

Författningsförslaget kan påverka möjlighet för inflytande, delaktighet, självbestämmande och kontinuitet för funktionshinderrörelsen i Sverige. Länsstyrelsen Blekinge ser att vissa definitioner och laghänvisningar behöver tydliggöras.

Vi har stort behov av bostäder i landet, men i vår iver att öka bostadsbyggandet får vi inte göra avkall på goda, funktionella och universellt tillgängliga bostäder.

Länsstyrelsen Blekinges synpunkter

1 kap. Övergripande bestämmelser 4-5 § Definitioner

Författningsförslaget bör inkludera konceptet *universellt* i sin definition av tillgänglighet och användbarhet. Att tillägga universellt i definitionen tydliggör att tillgänglighet och användbarhet är hållbart och för alla, inte bara personer med uttalade hinder.

Författningen hänvisar till *särskilda boendeformer för äldre* inom Socialtjänstlagen (SoL). Författningen behöver också hänvisa till *särskilda boendeformer för funktionshinder* inom samma lagtext, se SoL 5 kap 7 §. Särskilda boendeformer för äldre och funktionshinder inom SoL ställer dock inte olika krav till utformning och levnadsvillkor, då båda ska erbjuda rätten till *skäliga levnadsvillkor*.

Författningen bör hänvisa till *Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade* (LSS). LSS innehåller tydliga rättighetskrav till särskilt boendeform och LSS verksamheter för både barn och vuxna. LSS skiljer sig från SoL i att utformningen av bostaden ska vara *särskilt anpassad* utifrån den enskildes servicebehov och som rättighetsgrund kunna erbjuda *goda levnadsvillkor* i bostadsstandarden.

4 kap. Krav vid ändring av byggnader §1-8

Länsstyrelsen Blekinge anser att det ur kulturmiljöperspektiv är positivt att man i förslaget tydligt anger att en byggnads kulturvärden måste beaktas och att dessa värden kan utgöra skäl för försämring eller annan anpassning eller avsteg från kraven på tillgänglighet.

Det är också bra att det tydligt framgår vilka kriterier som krävs för att PBLs krav på varsamhet eller förbud mot förvanskning ska tillämpas. Länsstyrelsen Blekinge anser dock att det för tydlighets skull behövs någon skrivning om att kulturvärdena kan vara skyddade på annat sätt än genom PBL, till exempel genom Kulturmiljölagen. I de fall ett sådant skydd finns måste redan befintliga begränsningar, i till exempel genom ett byggnadsminnes skyddsföreskrifter, beaktas.

2.9 Centrala begrepp

Boverket har över längre tid förklarat och exemplifierat begreppet nedsatt orienteringsförmåga med ”*nedsatt syn, hörsel eller kognitiv förmåga (utvecklingsstörning, hjärnskada)*”. En nedsatt kognitiv orienteringsförmåga är inte nödvändigtvis konstant och varaktig.

Begreppsdefinition behöver inkludera *försämrad förmåga att tolka sin omgivning* för att omfatta flera aspekter av nedsatt orienteringsförmåga.

7.1.4 Kunskap och vägledning behöver ges på andra sätt

Författningsförslaget avviker från bärande principer i svensk funktionshinderspolitik vid att kunskapsansvar delegeras till andra aktörer utanför myndigheten. Tillgänglighet, inflytande, delaktighet, självbestämmande, helhetssyn och kontinuitet måste tas tillvara, särskilt för utsatt målgrupp. En konsekvens är att funktionen med de allmänna råden som tidigare varit viktig för aktörer att samlat ta till sig erfarenhet, kunskap och förstå kravnivå i byggande tas bort. Det finns ingen garanti i författningsförslaget att exempelvis branschorganisationer och projekterande aktörer själva tar sådant förvaltnings- och utvecklingsansvar för målgruppen.

7.3.2 Länsstyrelsernas tillsynsvägledning

Boverket ska tillsammans med länsstyrelsen ge tillsynsvägledning i enlighet med 8 kap 13-14 §§ PBF. Införandet av ett ändrat regelverk för byggregler kommer att innebära ett ökat behov av vägledningsinsatser.

Arbetet kommer inledningsvis att bli resurskrävande, men även fortsättningsvis kommer sannolikt behovet av tillsynsvägledning att öka när kommunerna ska ingripa senare i byggprocessen. Länsstyrelsen Blekinge delar därför inte Boverkets bedömning om att länsstyrelsens arbetsbelastning inom detta område kommer att avta på längre sikt.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av avdelningschef Inger Hansson med samhällsplanerare Jaana Asp som föredragande.

I handläggningen har även handläggare Christian Gylden Stray samt bebyggelseantikvarie Magnus Johansson medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.